

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Кафедра міжнародних відносин, міжнародної інформації та безпеки

**ПРОГРАМА
КОМПЛЕКСНОГО АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ
ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ**

для здобувачів освітньо-професійної програми
«Міжнародна інформаційна безпека»
спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та
регіональні студії»
галузі знань 29 «Міжнародні відносини»
другого (магістерського) рівня вищої освіти.

Затверджено на засіданні
кафедри міжнародних
відносин, міжнародної
інформації та безпеки
Протокол № 2
від 22 09 2021 р.

Затверджено на засіданні науково-
методичної комісії факультету міжнародних
економічних відносин та туристичного
бізнесу
Протокол № 2 від 22 09 2021 р.

Затверджено на засіданні Вченої ради
факультету міжнародних економічних
відносин та туристичного бізнесу
Протокол № 2 від 29 09 2021 р.

Програма комплексного атестаційного екзамену за спеціальністю для здобувачів освітньо-професійної програми «Міжнародна інформаційна безпека» спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» галузі знань 29 «Міжнародні відносини» за другим (магістерським) рівнем вищої освіти.

Укладачі: к. ю. н., доц. Новікова Л.В.;

к. ю. н. Доценко О.М.;

к. політ. н. Солових Є. М.;

к. т. н., доц. Харченко І.М.;

к. політ. н. Застава І.В.

Загальні положення

Комплексний атестаційний екзамен за спеціальністю – це комплексна перевірка програмних результатів навчання з фахових дисциплін, передбачених навчальним планом. Він проводиться для здобувачів 2 курсу магістратури денної форми навчання в осінньому семестрі.

Програма комплексного атестаційного екзамену – це основний науково-методичний документ, що регламентує зміст атестаційного екзамену за спеціальністю. Вона спрямована на забезпечення комплексного підходу до оцінки теоретичної, методичної та практичної підготовки здобувачів, виявлення ступеня їх підготовки до майбутньої самостійної професійної діяльності.

Мета програми – визначити обсяг і необхідний рівень теоретичних знань, одержаних практичних навиків і вмінь з освітніх компонент освітньо-професійної програми «Міжнародна інформаційна безпека».

Для успішного складання комплексного атестаційного екзамену за спеціальністю здобувач має досягти наступних програмних результатів навчання, визначених освітньо-професійною програмою «Міжнародна інформаційна безпека»:

– **РН1.** Знати та розуміти природу, джерела та напрями еволюції міжнародних відносин, міжнародної політики, зовнішньої політики держав, стан теоретичних досліджень міжнародних відносин та світової політики.

– **РН2.** Знати та розуміти сутність та специфічні особливості інформаційного протиборства та інформаційно-психологічних операцій в міжнародних відносинах.

– **РН3.** Знати та розуміти основи та особливості захисту національного інформаційного простору та забезпечення інформаційної безпеки держави.

– **РН4.** Знати та розуміти природу та специфічні особливості інформаційного тероризму.

– **РН5.** Критично осмислювати та аналізувати глобальні процеси та їх вплив на міжнародні відносини.

– **РН6.** Застосовувати сучасні наукові підходи, методології та методики для дослідження проблем міжнародних відносин та зовнішньої політики.

– РН7. Аналізувати та оцінювати проблеми міжнародної та національної безпеки, міжнародні та інтернаціоналізовані конфлікти, підходи, способи та механізми забезпечення безпеки у міжнародному просторі та у зовнішній політиці держав.

– РН8. Збирати, обробляти та аналізувати інформацію про стан міжнародних відносин, світової політики та зовнішньої політики держав.

– РН9. Визначати, оцінювати та прогнозувати політичні, дипломатичні, безпекові, суспільні й інші ризики у сфері міжнародних відносин та глобального розвитку.

– РН10. Оцінювати та аналізувати міжнародні та зовнішньополітичні проблеми та ситуації, пропонувати підходи до вирішення таких проблем.

– РН12. Готовувати аналітичні довідки, звіти та інші документи про стан міжнародних відносин, зовнішньої політики, суспільних комунікацій та регіональних студій.

– РН13. Розробляти та реалізовувати проекти прикладних досліджень міжнародних відносин, зовнішньої та світової політики.

– РН15. Формулювати задачі моделювання, створювати і досліджувати моделі об'єктів і процесів міжнародних відносин, зовнішньої політики, суспільних комунікацій та регіональних студій.

– РН16. Аналізувати та оцінювати сучасні стратегії забезпечення міжнародної інформаційної безпеки.

– РН17. Аналізувати та оцінювати зміст та специфіку основних напрямів діяльності міжнародних організацій в сфері безпеки.

Критерій оцінювання письмових відповідей на комплексному атестаційному екзамені.

Комплексний атестаційний екзамен проводиться по білетах, кожен з яких включає 100 тестових завдань. За кожну вірну відповідь на тестове завдання здобувач отримує 1 бал. Загальна кількість балів, отримана здобувачем, переводиться у чотирирівневу шкалу оцінювання наступним чином:

- відмінно – 90-100 балів;
- добре – 70-89 балів;
- задовільно – 50-69 балів;
- незадовільно – 0-49 балів.

ПРОГРАМА ЕКЗАМЕНУ

Тестові завдання до комплексного атестаційного екзамену складаються з завдань за наступними дисциплінами:

1. Актуальні проблеми міжнародних відносин та глобального розвитку.
2. Міжнародне інформаційне право.
3. Аналіз та прогнозування зовнішньої політики.
4. Глобальна безпека та міжнародні конфлікти.
5. Міжнародна інформаційна безпека.

Основні теми комплексного атестаційного екзамену:

Дисципліна: Актуальні проблеми міжнародних відносин та глобального розвитку.

Тема 1. Глобальні проблеми сучасного світу та їхній вплив на міжнародну безпеку.

Сучасні тенденції міжнародних відносин. Поняття “глобальні проблеми сучасності”. Відсутність універсальної думки щодо сутності й причин їх виникнення. Трактовки В. Вернадського, А. Печеї, М. Ф. Реймерса, Й. Галтунга, А. Воднара. Історичні причини виникнення головних проблем сучасного світу. Класифікація глобальних проблем сучасності: соціально-економічні, політичні, екологічні, енергетичні, демографічні тощо. Людська діяльність як основа появи загальнопланетарних проблем. Особливості сучасної суспільної свідомості. «Суспільство споживання». Глобальні проблеми сучасності як реальна загроза людському буттю.

Тема 2. Сучасні глобалізаційні процеси у міжнародних відносинах.

Архітектура протоглобалізаціонних процесів в епоху Давнини, Середніх віків, Нового часу. Спроби реалізації глобалізаційних процесів імперіями, торговими компаніями. Глобалізаційна ідеологія організацій, партій, рухів. Сутність сучасної глобалізації. Економічний, політичний і соціокультурний аспекти глобалізації. Глобалізація як фактор переростання традиційних міжнародних відносин у світову політику. Проблеми, що породжуються глобалізацією. Ослаблення суворених держав і національних економік як закономірний результат глобалізації. Антиглобалізм і альтерглобалізм. Конструкції глобального світу.

Тема 3. Міжнародні проблеми гуманітарного, соціального та економічного спрямування.

Причини нерівномірності соціально-економічного розвитку країн і регіонів світу. Масштабність соціально-економічних змін як наслідок глобалізації. Глобальне протиріччя у світі між багатою Північчю і бідним Півднем. Шляхи подолання економічної відсталості країн. Міжнародний досвід подолання відсталості та бідності. «Цілі розвитку для нового тисячоліття» країн ООН та «Монтерейський консенсус» для збільшення допомоги найбіднішим регіонам

світу. Бідність як сприятливе середовище формування кримінального свідомості, ідей релігійного фундаменталізму, націоналізму, правого і лівого політичного екстремізму. Проблема соціальної нерівності. Проблема голоду. Демографічна проблема. Приклад Китаю в справі скорочення приросту населення. Депопуляція в країнах СНД. Етнічна міграція. Поширення СНІДУ. Діяльність міжнародних організацій у запобіганні виникненню нових небезпечних хвороб.

Тема 4. Міжнародні конфлікти та засоби їх подолання.

Сутність і типологія міжнародних конфліктів. Поняття міжнародного конфлікту в політичній думці. Умови виникнення, форми прояву та роль міжнародних конфліктів. Зовнішні ознаки конфлікту: стан напруженості, ворожнечі, застосування насильства і погроз. Образ «ворога» і його функції. Методи врегулювання міжнародних конфліктів. Управління та контроль над міжнародними конфліктами. «Керований хаос». Фактори, що визначають можливість впливати на розвиток конфлікту. Типи та етапи управління конфліктом. Поняття «кризи» в міжнародних відносинах. Методи і засоби подолання кризи в сучасному світі. Глобальні і регіональні кризові ситуації. Війна як вища форма міжнародної кризи. Кризи як стимул еволюції системи міжнародних відносин. Причина виникнення криз та їх типологія. Специфіка сучасних криз і участь світової спільноти в їх врегулюванні.

Тема 5. Зовнішня політика України після проголошення незалежності.

Правові засади зовнішньої політики незалежної України; українські національні інтереси та їх забезпечення у вітчизняній міжнародній діяльності. Українсько-американські відносини. Місце США та України у системі зовнішньополітичних пріоритетів одна одної. Етапи українсько-американських відносин. Проблеми українсько-американських відносин та механізми їх подолання. Європейський Союз та країни Західної Європи у зовнішній політиці України. Відносини України та ЄС. Політика ЄС стосовно України. Інтереси України щодо ЄС. Міжнародно-правова база та механізм співробітництва України та ЄС. Відносини України з країнами Західної Європи. Ключові інтереси України щодо країн Західної Європи. Відносини України з Німеччиною, Францією, Великобританією. Відносини України з Італією, Іспанією, Португалією, країнами Північної Європи.

Дисципліна: Міжнародне інформаційне право.

Тема 6. Основні категорії та джерела міжнародного інформаційного права.

Поняття інформаційної сфери. Становлення та розвиток міжнародного інформаційного права. Міжнародне інформаційне право як галузь міжнародного права. Джерела міжнародного інформаційного права. Принципи міжнародного інформаційного права.

Тема 7. Інформаційні права та свободи людини.

Інформаційні права та свободи людини у міжнародно-правових актах та національному законодавстві України. Право на інформацію. Право на свободу вираження поглядів. Загальна характеристика європейських стандартів свободи слова. Право на приватність. Загальна характеристика європейських стандартів захисту персональних даних. Захист права на честь, гідність та ділову репутацію від порушення, спричиненого дифамацією.

Тема 8. Міжнародні стандарти доступу, використання та поширення інформації.

Свобода інформації в міжнародному праві. Інфокомунікаційна свобода (концепція права на комунікацію). Міжнародно-правові обмеження свободи інформації. Міжнародні стандарти доступу до публічної інформації. Зобов'язання *erga omnes* стосовно забороненої міжнародним правом інформації. Державний суверенітет і контроль інформації.

Тема 9. Діяльність міжнародних організацій в інформаційній сфері.
Діяльність ООН в інформаційній сфері. Діяльність ЮНЕСКО в інформаційній сфері. Діяльність Всесвітнього поштового союзу в інформаційній сфері. Діяльність Ради Європи, ОБСЄ, Європейського Союзу в інформаційній сфері. Діяльність міжнародних неурядових організацій в інформаційній сфері.

Тема 10. Міжнародно-правові засади протидії інформаційній (кібер-) злочинності.

Поняття та класифікація злочинів в сфері інформаційних технологій. Особливості протидії інформаційним (кібер-) злочинам у Резолюціях ГА ООН. Роль Міжнародного союзу електrozвязку у протидії інформаційній (кібер-) злочинності. Договірні джерела криміналізації кіберзлочинів у міжнародному праві. Конвенція про кіберзлочинність Ради Європи від 21.11.2001 року та Додатковий протокол від 28.01.2003 року (Будапештська конвенція). Порівняльний аналіз окремих видів кіберзлочинів, криміналізованих у міжнародному праві.

Дисципліна: Аналіз та прогнозування зовнішньої політики.

Тема 11. Місце аналізу та прогнозування в зовнішній політиці.

Місце зовнішньополітичної діяльності в забезпеченні функціонування держави. Завдання зовнішньої політики. Поняття «зовнішньої політики». Зовнішньополітична діяльність як система. Взаємодія зовнішньої та внутрішньої політики. Причинно-наслідкові зв'язки в зовнішньополітичній діяльності.

Поняття «аналіз» в зовнішньополітичній діяльності. Джерела аналізу. Завдання аналізу.

Поняття планування в зовнішньополітичній діяльності. Завдання планування. Види планування. Планування і поточна політика. Аналіз і планування. Стратегічний аналіз і стратегічне планування.

Прогнозування в зовнішньополітичній діяльності. Завдання прогнозування. Види прогнозування. Чотири основних сценаріїв майбутнього. Структура

однополюсного світу. Біполярний світ. Прогнози Дж. Модельського, Дж. Арригі, І. Уоллерстайна, Дж. Голдстайна, С. Хантінтона, К. Уолтса, Х. Макрея.

Тема 12. Методи аналізу документів.

Поняття та види документів. Кодування відповідей на відкриті запитання, аналіз однотипних фрагментів тексту. Традиційний аналіз документу.

Контент-аналіз. Завдання та види контент-аналізу. Процедура контент-аналізу. Спеціальні методики контент-аналізу. Якісний варіант контент-аналізу.

Когнітивне картування. Поняття, завдання та процедура. Побудова картосхеми понять.

Методика Б. Корані. Інтерпретація результатів когнітивного картування.

Івент-аналіз. Інтент-аналіз. Дискурс-аналіз.

Тема 13. Експертні методи.

Основні види групових експертних оцінок. Методи на основі простого обміну думками з приводу конкретної політичної проблеми.

Метод комісій. Нарада як спосіб здійснення групових експертних оцінок. Семінар як низько ефективний спосіб організації роботи експертів.

Брейнстормінг. Основні принципи та етапи брейнстормінгу. Склад експертної групи в мозковому штурмі. Феномен груового мислення. Роль модератора в брейнстормінгу.

Метод синектики. Дельфійський метод.

Тема 14. Стратегічний аналіз: функціональні та концептуальні особливості.

Аналіз місця і ролі держави в багатополярній геополітичній моделі сучасного світу. Визначення стратегічних цілей зовнішньої політики держави. Її ієрархія. Аналіз геополітичних кодів держави. Формування геополітики держави протягом її історії, панівні геополітичні концепції, засоби їх реалізації. Політичні, економічні, соціальні, релігійні та інші чинники, які визначають геополітичні коди держави.

Визначення союзників і конкурентів на даному етапі розвитку держави. Визначення сфер і регіонів співробітництва та сфер і регіонів конкуренції з окремими державами світу. Стратегічне партнерство і його перспективи. Критерії стратегічного партнерства.

Вибір ефективних засобів в реалізації стратегічних інтересів держави на міжнародній арені (воєнні, політичні, економічні, ідеологічні, культурні та ін.).

Оцінка стратегічних ризиків держави на міжнародній арені та можливих негативних наслідків. Розгляд альтернативних варіантів визначення стратегічних цілей. Визначення сфер співробітництва. Вивчення засобів реалізації стратегічних цілей держави на міжнародній арені.

Тема 15. Принципи і основні методи зовнішньополітичного прогнозування.

Класифікація методів прогнозування за І.В. Бестужевим-Ладою: експертні (інтуїтивні) та фактографічні (формалізовані) методи. Інтуїтивні методи (індивідуальні і колективні): метод інтерв'ю; метод деструктивної віднесеної оцінки; аналітичний метод тощо. Фактографічні методи: статистичний; прогнозна екстраполяція та інтерполяція; метод історичних аналогій тощо.

Класифікація методів прогнозування (В.Я. Матвієнко): екстраполяційне та цільове прогнозування. Методи якісного екстраполяційного прогнозування (прогностичної добудови): метод ізольованої добудовчої екстраполяції; провідної еволюційної форми; багатокомпонентної добудови. Метод кількісного екстраполяційного прогнозування (динамічні екстраполяційні методи): ізольована екстраполяція; метод часового лага (метод кривої випередження); метод екстрапольованої кривої випередження; метод опорного показника; метод багатокомпонентної екстраполяції.

Методи цільового прогнозування: метод ізольованої генерації ідей; метод системної генерації ідей. «Дерево цілей». Методи планування у руслі цільового прогнозування.

Поняття та зміст верифікації прогнозів. Види верифікації прогнозів: пряма, непряма, інверсійна, консеквентна верифікація, верифікація повторним досвідом, верифікація опонентом, верифікація врахуванням помилок, верифікація компетентним експертом. Прогнозування впливів. Оцінка впливів.

Тема 16. Комп'ютерне моделювання міжнародних відносин.

Основні напрямки використання комп'ютерних моделей в аналізі міжнародних відносин. Види моделей та баз даних з аналізу міжнародних конфліктів, балансу сил та прогнозування світового розвитку. Приклади використання кількісних моделей для підготовки та реалізації міжнародно-правових угод. Характеристика основних аналітичних прийомів, що використовуються при обробці інформації у комп'ютерному моделюванні.

Дисципліна: Глобальна безпека та міжнародні конфлікти.

Тема 17. Феномен міжнародного конфлікту у світовій політиці.

Міжнародні конфлікти в системі сучасних міжнародних відносин. Проблема наукового визначення міжнародного конфлікту. Суб'єкти міжнародного конфлікту. Характерні особливості міжнародного конфлікту. Міжнародна криза як специфічна форма міжнародного конфлікту. Зв'язок насилия та міжнародного конфлікту.

Тема 18. Типологізація, функції та методи дослідження міжнародних конфліктів.

Класифікація міжнародних конфліктів. Основні типи міжнародних конфліктів. Вплив особливостей структури біполярної системи міжнародних відносин на появу окремих типів міжнародних конфліктів. Вплив особливостей структури постбіполярної системи міжнародних відносин на появу окремих

типів міжнародних конфліктів. Конструктивні да деструктивні функції міжнародних конфліктів.

Тема 19. Сфери розгортання міжнародних конфліктів.

Конфлікт і криза у міжнародних відносинах. Класифікація міжнародних криз. Міжнародні економічні конфлікти. Міжнародні енергетичні конфлікти. Міжнародні політичні конфлікти. Міжнародні релігійні конфлікти, Міжнаціональні конфлікти.

Тема 20. Міжнародний тероризм.

Міжнародний тероризм як фактор міжнародних відносин. Вплив структурних змін в міжнародній системі па розвиток міжнародного тероризму. Основні тенденції та форми розвитку міжнародного тероризму в постбіполярній системі міжнародних відносин.

Тема 21. Етнонаціональні конфлікти.

Поняття та форми націоналізму. Передумови поширення етнонаціональних конфліктів у постбіполярному світі. Основні механізми управління етнонаціональними конфліктами. Розподіл держави як засіб попередження етнонаціональних конфліктів.

Дисципліна: Міжнародна інформаційна безпека

Тема 22. Концепція інформаційного протиборства в міжнародних відносинах.

Роль процесів глобалізації та інформатизації у взаємодії суб'єктів міжнародних відносин. Природа та сутність міжнародного конфлікту. Суб'єкти міжнародного конфлікту. Основні функції міжнародного конфлікту. Методи інформаційно-психологічного впливу у сучасних міжнародних конфліктах. Дезінформація та пропаганда.

Поняття інформаційного протиборства. Історичні етапи розвитку інформаційного протиборства. Фактори та умови сучасного ведення інформаційного протиборства. Мета та принципи інформаційного протиборства. Суб'єкти та об'єкти інформаційного протиборства. Стадії інформаційного протиборства. Поняття, та ознаки інформаційної експансії. Поняття та ознаки інформаційної агресії, її види. Поняття та ознаки інформаційної війни. Засоби та методи ведення інформаційної війни. Відмінність інформаційної війни від традиційної.

Тема 23. Теоретичні засади інформаційної безпеки.

Основні підходи до визначення поняття «інформаційна безпека». Поняття міжнародної інформаційної безпеки. Групи інтересів в сфері інформаційної безпеки. Ознаки інформаційної безпеки. Класифікації інформаційної безпеки. Співвідношення понять «інформаційна безпека» та «кібербезпека».

Поняття інформаційних загроз та їх властивості. Класифікації загроз інформаційній безпеці. Інформаційна злочинність. Інформаційний тероризм. Загрози, зумовлені віртуалізацією.

Поняття інформаційної зброї Класифікації інформаційної зброї. Ознаки інформаційної зброї.

Моделі А, В, С, D, Е.

Тема 24. Інституційно-правові засади інформаційної безпеки у глобальній системі підтримання миру.

Сучасна система міжнародної безпеки. Фактори ефективності системи міжнародної безпеки. Проблема захисту інформації в системі міжнародних відносин.

Резолюції ГА ООН «Досягнення у сфері інформатизації та телекомунікацій в контексті міжнародної безпеки». Діяльність Спеціальної групи урядових експертів держав-членів ООН.

Фінальні документи першого етапу BCIS 2003 року (Декларація принципів «Побудова інформаційного суспільства - глобальне завдання у новому тисячолітті» 2003 року. Женевський план дій 2003 року). Фінальні документи другого етапу BCIS 2005 року. Туніська програма для інформаційного суспільства 2005 року. Туніське зобов'язання з питань інформаційного суспільства 2005 року).

Операції проти кіберзлочинності Unmask (2012 року.), Strikeback (2014 року.), Aces (2015 року.), Simbobotnet (2015 року.), Singapore (2017 року). Глобальний комплекс інновацій Інтерполу. Діяльність Глобальної групи експертів з кіберзлочинності. Діяльність Центру Кіберф'южн.

Тема 25. Інструменти регіонального співробітництва у сфері міжнародної інформаційної безпеки.

Конвенція Ради Європи про кіберзлочинність 2001 року. Рішення Ради Міністрів ОБСЄ № 7/06 «Протидія використанню Інтернету в терористичних цілях» 2006 року. Діяльність ЄС у сфері забезпечення інформаційної безпеки регіону. Ініціатива «Електронна Європа» (eEurope). Діяльність Агентства ЄС з мереж і інформаційної безпеки (ENISA). Навчання Cyber Europe. Діяльність Команди реагування на надзвичайні ситуації CERT-EU. Стратегія ЄС з кібербезпеки 2013 року. Діяльність Європейського центру по боротьбі з кіберзлочинністю (EC3). Директива 2016/1148 про заходи для забезпечення високого рівня безпеки мережевих та інформаційних систем у ЄС 2016 року (NIS Directive).

Інструменти забезпечення інформаційної безпеки в рамках організації Азіатсько-Тихоокеанського економічного співробітництва (АТЕС). Результати самітів міністрів АТЕС у сфері телекомунікацій та інформації. Інструменти забезпечення інформаційної безпеки в рамках Асоціації держав Південно-Східної Азії. Регіональний форум АСЕАН з питань безпеки. Інструменти забезпечення інформаційної безпеки в рамках Шанхайської організації співробітництва (ШОС).

Інструменти забезпечення інформаційної безпеки в рамках Організації Американських держав. Роль Міжамериканської комісії з питань зв'язку (CITEL) у забезпеченні інформаційної безпеки.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ
ДО КОМПЛЕКСНОГО АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ
Дисципліна: Актуальні проблеми міжнародних відносин та глобального розвитку

1. Сучасні тенденції міжнародних відносин
2. Поняття «глобальні проблеми сучасності».
3. Історичні причини виникнення головних проблем сучасного світу.
4. Класифікація глобальних проблем сучасності.
5. Людська діяльність як основа появи загальнопланетарних проблем.
6. Особливості сучасної суспільної свідомості. «Суспільство споживання».
7. Протоглобалізаційні процеси в епоху Давнини, Середніх віків, Нового часу.
8. Сутність сучасної глобалізації.
9. Глобалізація як фактор переростання традиційних міжнародних відносин у світову політику.
10. Проблеми, що породжуються глобалізацією.
11. Антиглобалізм і альтерглобалізм.
12. Конструкції глобального світу.
13. Причини нерівномірності соціально-економічного розвитку країн і регіонів світу.
14. Глобальне протиріччя між багатою Північчю і бідним Півднем.
15. Шляхи подолання економічної відсталості країн. Міжнародний досвід подолання відсталості та бідності.
16. Проблема соціальної нерівності.
17. Бідність як сприятливе середовище формування кримінального свідомості, ідей релігійного фундаменталізму, націоналізму, правого і лівого політичного екстремізму.
18. Проблема голоду.
19. Демографічна проблема.
20. Правові засади зовнішньої політики незалежної України; українські національні інтереси та їх забезпечення у вітчизняній міжнародній діяльності.

Дисципліна: Міжнародне інформаційне право

21. Свобода інформації в міжнародному праві.
22. Міжнародно-правові обмеження свободи інформації.
23. Міжнародні стандарти доступу до публічної інформації.
24. Діяльність ООН в інформаційній сфері.

25. Діяльність ЮНЕСКО в інформаційній сфері. 21. Діяльність Всесвітнього поштового союзу в інформаційній сфері.
26. Діяльність Ради Європи, ОБСЄ в інформаційній сфері.
27. Діяльність Європейського Союзу в інформаційній сфері.
28. Діяльність міжнародних неурядових організацій в інформаційній сфері.
29. Поняття та особливості злочинів в сфері інформаційних технологій.
30. Класифікації злочинів в сфері інформаційних технологій.
31. Особливості протидії інформаційним (кібер-) злочинам у Резолюціях ГА ООН.
32. Роль Міжнародного союзу електрозв'язку у протидії інформаційній (кібер-) злочинності.
33. Договірні джерела криміналізації кіберзлочинів у міжнародному праві.
34. Конвенція про кіберзлочинність Ради Європи від 21.11.2001 року та Додатковий протокол від 28.01.2003 року (Будапештська конвенція).
35. Порівняльний аналіз окремих видів кіберзлочинів, криміналізованих у міжнародному праві.
36. Роль міжнародного права в забезпеченні розвитку Інтернету.
37. Історико-правові засади становлення та розвитку міжнародно-правового регулювання транскордонного управління Інтернетом.
38. Багатостороння модель транскордонного управління Інтернетом: поняття та зміст.
39. Міжнародне співробітництво держав у сфері транскордонного управління Інтернетом в рамках Всесвітнього саміту з питань інформаційного суспільства.
40. Міжнародне співробітництво держав у сфері транскордонного управління Інтернетом в рамках Форуму з питань управління Інтернетом.
41. Міжнародне співробітництво держав у сфері транскордонного управління Інтернетом в рамках Міжнародного союзу електрозв'язку.
42. Регіональний аспект міжнародного співробітництва держав у сфері транскордонного управління Інтернетом.
43. Стандарти Ради Європи у сфері захисту прав і свобод інтернет-користувачів.
- Дисципліна: Аналіз та прогнозування зовнішньої політики*
44. Поняття «аналіз» в зовнішньополітичній діяльності.
45. Прогнозування в зовнішньополітичній діяльності.
46. Прогнози Дж. Модельського, Дж. Арригі, І. Уоллерстайна, Дж. Голдстайна, С. Хантінгтона, К. Уолтса, Х. Макрея.
47. Контент-аналіз. Завдання, види та процедура контент-аналізу.
48. Когнітивне картування. Поняття, завдання та процедура.
49. Методика Б. Корані. Інтерпретація результатів когнітивного картування.

50. Івент-аналіз.

51. Основні види групових експертних оцінок.

52. Метод комісій. Нарада як спосіб здійснення групових експертних оцінок.

53. Брейнстормінг. Основні принципи та етапи брейнстормінгу.

54. Метод синектики.

55. Дельфійський метод.

56. Аналіз місця і ролі держави в багатополярній геополітичній моделі сучасного світу.

57. Аналіз геополітичних кодів держави.

58. Інтуїтивні методи (індивідуальні і колективні): метод інтерв'ю; метод деструктивної віднесеної оцінки; аналітичний метод тощо.

59. Фактографічні методи: статистичний; прогнозна екстраполяція та інтерполяція; метод історичних аналогій тощо.

60. Методи якісного екстраполяційного прогнозування (прогностичної добудови): метод ізольованої добудовчої екстраполяції; провідної еволюційної форми; багатокомпонентної добудови.

61. Метод кількісного екстраполяційного прогнозування (динамічні екстраполяційні методи): ізольована екстраполяція; метод часового лага (метод кривої випередження); метод екстрапольованої кривої випередження; метод опорного показника; метод багатокомпонентної екстраполяції.

62. Комп'ютерне моделювання міжнародних відносин.

Дисципліна: Глобальна безпека та міжнародні конфлікти

63. Основні проблеми міжнародної безпеки.

64. Теоретичні підходи до сутності міжнародних конфліктів.

65. Історичні етапи виникнення напруги у міжнародних конфліктах.

66. Поняття та структура міжнародного конфлікту.

67. Особливості філософського знання про міжнародний конфлікт.

Типологія

68. філософських поглядів стосовно конфлікту.

69. Причини виникнення міжнародних конфліктів.

70. Теологічні концепції міжнародних конфліктів.

71. Погляди політичного реалізму на причини міжнародних конфліктів.

72. Методологія дослідження міжнародних конфліктів: загальний огляд.

73. Конструктивний потенціал конфліктів і міжнародна безпека.

74. Передумови поширення етнонаціональних конфліктів у постбіполлярному світі.

75. Основні механізми управління етнонаціональними конфліктами.

76. Вплив кризи американського лідерства на міжнародну конфліктогенність.

77. Основні джерела дестабілізації та ризику у постбілярній системі міжнародних відносин.

78. Вплив процесів глобалізації на транснаціональні конфлікти.

79. Типи транснаціональних конфліктів.

80. Міжнародний тероризм: поняття та основні тенденції розвитку.

81. Стратегії врегулювання внутрішніх конфліктів.

82. Релігійний фактор в сучасних міжнародних конфліктах.

Дисципліна: Міжнародна інформаційна безпека

83. Основні функції міжнародного конфлікту.

84. Фактори та умови сучасного ведення інформаційного протиборства.

85. Мета та принципи інформаційного протиборства.

86. Форми ведення інформаційного протиборства.

87. Основні підходи до визначення поняття «інформаційна безпека».

88. Поняття інформаційних загроз та їх властивості.

89. Інформаційна злочинність та інформаційний тероризм.

90. Поняття та ознаки інформаційної зброї.

91. Фактори ефективності системи міжнародної безпеки.

92. Резолюції ГА ООН «Досягнення у сфері інформатизації та телекомунікацій в контексті міжнародної безпеки».

93. Роль Всесвітнього саміту з питань інформаційного суспільства у розвитку міжнародного співробітництва у сфері інформаційної безпеки.

94. Конвенція Ради Європи про кіберзлочинність 2001 року.

95. Ініціатива «Електронна Європа» (eEurope).

96. Діяльність Агентства ЄС з мереж і інформаційної безпеки (ENISA).

97. Діяльність Команди реагування на надзвичайні ситуації CERT-EU.

98. Директива 2016/1148 про заходи для забезпечення високого рівня безпеки мережевих та інформаційних систем у ЄС 2016 року (NIS Directive).

99. Інструменти забезпечення інформаційної безпеки в рамках АТЕС.

100. Інструменти забезпечення інформаційної безпеки в рамках АСЕАН.

101. Інструменти забезпечення інформаційної безпеки в рамках ШОС.

102. Інструменти забезпечення інформаційної безпеки в рамках ОАД.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Дисципліна: Актуальні проблеми міжнародних відносин та глобального розвитку

1. Глобальні проблеми сучасності / кол. авторів за ред. В. С. Бакірова (голова), А.П, Голікова, О. А, Довгаль, В.А, Пересадько, В.І, Сідорова. Х. : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2019. 632 с.

2. Застава І.В, Безрук О.О. Модернізація політичної та соціокультурної систем українського суспільства як вимога світу, що глобалізується // Політико-

правова ментальність українського соціуму в умовах Європейської інтеграції. Х: Право, 2019. С. 320-336.

3. Міжнародні відносини та зовнішня політика (1945-70-ті роки): Підручник / В.А. Манжола, М.М. Білоусов, Л.Ф. Гайдуков та ін. К.: Либідь, 2014. 958 с.

4. Современные международные отношения : Учебник / Под ред. А.В. Торкунова, А.В. Мальгина. М. : Аспект Пресс, 2013. 688 с.

5. Шамраєва В.М. Міжнародні відносини та зовнішня політика. Частина I. Історія дипломатії: навчальний посібник / В.М. Шамраєва. Х.: Фактор, 2012. 112 с.

6. Коппель О.А.. Пархомчук О.С. Міжнародні системи. Світова політика. Київ: ФАДА, ЛТД. 2001. 224 с.

7. Бжезинский З. Великая шахматная доска. Господство Америки и его геостратегические императивы. М., 1999.

Дисципліна: Міжнародне інформаційне право

8. Вакарюк Л. Основні підходи до розуміння поняття «інформаційні права людини». Підприємництво, господарство та право. 2018. № 2. С. 155–159. URL: <http://pgpjurnal.kiev.ua/archive/2018/2/29.pdf>.

9. Войціховський А. В. Міжнародне право : Навчальний посібник. Харків, 2020. 544 с. URL: http://megalib.com.ua/book/135_Mijnarodne_pravo_.html.

10. Гуйван О. П. Міжнародно-правове регулювання інформаційних відносин. Правові новели. 2018. № 4. С. 92–99. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/prno_2018_4_15.

11. Задорожний А. В., Пазюк А. В. Международное информационное право : учебное пособие. К. : Феникс, 2013. URL: http://cyberpeace.org.ua/ru/uchebnik_mezhdunarodnoe_inform.html.

12. Інтеграція України в Європейське інформаційне суспільство: виклики та завдання / за заг. ред. Пазюка А. В. К. : ФОП Клименко, 2014. 2012 с.

13. Касенова М. Б. Институциональная структура и нормативно-правовые основы трансграничного управления Интернетом: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.03; 12.00.11 / Федеральное государственное бюджетное образовательное учреждение высшего профессионального образования «Российская академия народного хозяйства и государственной службы при президенте Российской Федерации. Москва, 2014. 539 с.

14. Кіслевич-Чорнован О. М. Міжнародне інформаційне право : навч. посіб. К. : ДП «Вид. дім «Персонал», 2011. 160 с.

15. Копылов В. А. Информационное право : учебник. Изд. 2-е, перераб. и доп. М. : Юристъ, 2005. 510 с.

16. Міжнародне публічне право: підручник / В. М. Репецький та ін.; за ред. проф. В. М. Репецького; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка, Ф-т міжнар. відносин. 2-е вид., стер. К.: Знання, 2012. 437 с.

17. Пазюк А. В. Міжнародне інформаційне право: теорія і практика : монографія / Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Інститут міжнародних відносин. Дніпропетровськ : «Середняк Т. К.», 2015 447 с.

Дисципліна: Аналіз та прогнозування зовнішньої політики

18. Ващенко К. Методологічні засади дослідження політичного аналізу і прогнозу / К. Ващенко // Нова парадигма. Вип. 61. К.: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2007. С. 73–85.

19. Ващенко К. О. Алгоритми та етапи аналітичного процесу в політичному аналізі / К. О. Ващенко // Гілея (науковий вісник) : зб. наук. праць. Вип 16. К. : УАН ТОВ «НВП ВІП», 2008. С. 152–159.

20. Ващенко К. О. Специфіка прогностичного забезпечення міжнародної політики / К. О. Ващенко // Політологічний вісник: зб. наук. праць. Вип 37. К. : «ІНТАС», 2008. С. 70–79.

21. Ващенко К. О. Теоретико-методологічний інструментарій і засоби забезпечення політичного аналізу і прогнозування в сучасній Україні: автореферат дис... доктора політ. наук: 23.00.01. Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова. Київ, 2009. 34 с.

22. Власов В.Г. Зміст та механізми зовнішньої політики сучасної держави / В. Власов // Міжнародні відносини. Серія «Політичні науки». 2015. №8 С. 1-14.

23. Вовк Р. В. Моделювання міжнародних відносин : навч. посіб. / Р. В. Вовк. К.: Знання, 2012. 246 с.

24. Горбатенко В. П., Бутовська І. О. Політичне прогнозування : Навч. посібник. К.: МАУП, 2005. 152 с.

25. Євмешкіна О. Л. Поняття прогнозування та взаємозв'язок прогнозування й державного стратегічного планування / О. Л. Євмешкіна // Держава та регіони. 2016. №3 (55). С. 28-32.

26. Євмешкіна О. Л. Реалізація функції прогнозування на різних рівнях державного управління / О. Л. Євмешкіна // Державне управління та місцеве самоврядування . 2017. №1 (32). С. 28-32.

27. Каменецький М. С. . Прогнозування зовнішньополітичне // Українська дипломатична енциклопедія: У 2-х т./Редкол.:Л. В. Губерський (голова) та ін. К.: Знання України, 2004. Т.2-812с.

28. Коваленко А.О. Політичний аналіз і прогнозування. К.: Науковий світ, 2002. 201 с.

29. Лисенко Ю.В. Теоретичні основи політичного прогнозування/ Ю.В. Лисенко // Нова парадигма. 2015. Вип. 126. С. 150-159.

30. Седляр Ю.О. Еволюція аналізу зовнішньої політики як наукового напряму / Ю.О. Седляр // Актуальні проблеми міжнародних відносин. 2016. Вип. 93 (Частина II). С. 43-50.

31. Weimer D., Vining A. Policy Analysis: Concepts and Practice // D. Weimer, A. Vining. New York, 2017. p. 470.

32. Білик В.М. Інформаційні технології та системи: навч. посіб. / В.М. Білик, В.С. Костирко. К.: ЦНЛ, 2006. 232 с.

33. Годин В.В. Информационное обеспечение управленческой деятельности: учеб. / В.В. Годин, И.К. Корнев. М.: Высш. шк., 2001. 432 с.

34. Державне управління та державна служба: слов.-довід. / Уклад. : О.Ю. Оболенський. К. : Київ. нац. екон. ун-т, 2005. 480 с.

35. Державне управління та місцеве самоврядування в Україні: словник термінів нормат.-правов. актів / Авт.-упор. : Є.І. Бородін. Донецьк : Герда, 2004. 650 с.

36. Кулицький, С.П. Основи організації інформаційної діяльності у сфері управління: навч. посіб. / С.П. Кулицький. К. : МАУП, 2002. 224 с: іл.

37. Муковський І.Т. Інформаційно-аналітична діяльність у міжнародних відносинах: Навч. посіб. / Муковський І.Т., Міщенко А.Г., Шевченко М.М. К.: Кондор, 2012. 224 с.

Дисципліна: Глобальна безпека та міжнародні конфлікти

38. Багінський А.В. Заходи держави у постконфліктному суспільстві // Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». Політологія. Соціологія. Право: зб. наук. праць. Київ, 2019. № 1 (41). С. 17-21. Принт», 2016. № 1/2 (29/30). С. 19-25.

39. Базове дослідження із застосування правосуддя перехідного періоду в Україні: монографія за заг. ред. А. Г. Бущенка, М. М. Гнатовського. К.: «РУМЕС», 2017. 592 с.

40. Задорожна М. Вирішення конфліктів як основа демократизації суспільної свідомості та підвищення ефективності державного управління // «Демократичне врядування». Науковий вісник. 2014. Вип. 14. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeVr_2014_14_12.

41. Макаренко Є. А., Рижков М. М. та ін. Зовнішньополітичні і комунікативні технології. Підручник. К. : Центр вільної преси, 2016. 416 с.

42. Зовнішня та безпекова політика США: аналітичні дослідження. Монографія / Макаренко Є. А., Рижков М. М., Погорська І. І., Піпченко Н. О. К.: Центр вільної преси, 2016. 456 с.

43. Ледерак Дж. П. Розбудова миру: стало примирення в розділених суспільствах. Пер. З англ. Д. Каратєєва та Л. Лозової. К.: Дух і літера, 2019. 256с.

44. Головченко В. І., Копійка В. В. та ін. Регіональні стратегії США і Європи: зовнішньополітичний і безпековий вимір. Монографія. К. : Центр вільної преси, 2016. 528 с.

45. Макаренко Є. А., Рижков М. М. та ін. Комунікативні тренди міжнародних відносин. Монографія К. : Центр вільної преси, 2016. 614 с.

46. Коломієць О.В. Концепт міжнародної безпеки в контексті глобалізації: монографія. К.: Вид-во КиМУ, 2016. 427 с.

Дисципліна: Міжнародна інформаційна безпека

47. Грицун О.О. Поняття міжнародної інформаційної безпеки: порівняльно-правовий аспект. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія ПРАВО. 2015. Випуск 31. Том 3. С. 123–127. URL: http://www.visnyk-juris.uzhnu.uz.ua/file/No.31/part_3/33.pdf (дата звернення: 20.08.2020).
48. Лапінська Є. І. Інформаційна безпека: поняття, види та ознаки. Порівняльно-аналітичне право. 2018. № 6. С. 262–266.
49. Макаренко Є. А. Міжнародне співробітництво у сфері інформаційної безпеки: регіональний контекст. Актуальні проблеми міжнародних відносин. 2011. Випуск 102 (Частина I). С. 160–164
50. Макаренко Є. Інформаційне протиборство у сучасних міжнародних відносинах. Міжнародні відносини. Серія «Політичні науки». 2017. № 17. URL: http://journals.iir.kiev.ua/index.php/pol_n/article/view/3316/2995 (дата звернення: 20.08.2020).
51. Міжнародна та національна безпека: теоретичні і прикладні аспекти: матер. III Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 15 бер. 2019 р.). Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2019. 365 с. URL: <https://dduvs.ipn.ua/wp-content/uploads/files/Structure/science/publish/np2d5.pdf> (дата звернення: 20.08.2020).
52. Петровський О. М., Лівчук С. Ю. Проблеми боротьби з кіберзлочинністю: міжнародний досвід та Українські реалії. *Young Scientist*. 2019. № 12.1 (76.1). С. 55–60.
53. Терещук В. І. Міжнародні комунікації у безпековому дискурсі ООН: наявні і потенційні виклики. Міжнародні відносини. Серія «Політичні науки», 2019. № 21. URL: http://journals.iir.kiev.ua/index.php/pol_n/article/view/3874/3534 (дата звернення: 10.05.2020).
54. Ткачук Т. Ю. Правове забезпечення інформаційної безпеки в умовах Євроінтеграції України: дис. ... докт. юрид. наук: 12.00.07 / ДВНЗ «Ужгородський національний університет. Ужгород, 2019. 487 с.
55. Andress J. *The Basics of Information Security: Understanding the Fundamentals of InfoSec in Theory and Practice*. 2nd ed. Syngress, 2014. 240 p.
56. Giacomello G. *Security in Cyberspace: Targeting Nations, Infrastructures, Individuals*. 1st ed. Bloomsbury Academic, 2014. 256 p.